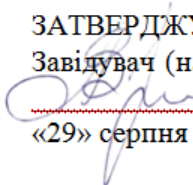

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання

Кафедра правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач (начальник) кафедри

 проф. Галина ЛАВРИК

«29» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Філософія права»

Освітня програма/ спеціалізація	«Право» <i>(назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код, назва спеціальності)</i>
Галузь знань	08 Право <i>(код, назва галузі знань)</i>
Ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія права» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри, протокол від 29 серпня 2023 р. № 1.

Укладачі:

Олена Горбань — кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі;
Вікторія Орел – старший викладач кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

 Олег КУЛЬЧІЙ

ЗМІСТ

Розділ 1.	Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2.	Перелік компетентностей та програмних результатів навчання	5
Розділ 3.	Програма навчальної дисципліни	8
Розділ 4.	Тематичний план навчальної дисципліни	16
Розділ 5.	Оцінювання результатів навчання	32
Розділ 6.	Інформаційні джерела	39
Розділ 7.	Програмне забезпечення навчальної дисципліни	47

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Філософія права»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити: теорія держави і права, історія держави і права зарубіжних країн, історія держави і права України, римське приватне право, галузеві юридичні дисципліни, юридична логіка</i> <i>Постреквізити: –.</i>
Мова викладання	Українська мова
Статус дисципліни – обов'язкова	
Курс/семестр вивчення	денна – 4/2; заочна – 4/2.
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів	Кількість кредитів за ЄКТС – 3 / 2 модулі
Денна форма навчання:	
Кількість годин:	
– загальна кількість: 1 семестр –; 2 семестр – 90	
– лекції: 1 семестр –; 2 семестр – 18	
– семінарські заняття: 1 семестр –; 2 семестр – 14	
– самостійна робота: 1 семестр –; 2 семестр – 58	
– вид підсумкового контролю:	
1 семестр –; 2 семестр – екзамен	
Заочна форма навчання:	
Кількість годин:	
– загальна кількість: 1 семестр –; 2 семестр – 90	
– лекції: 1 семестр –; 2 семестр – 10	
– семінарські заняття: 1 семестр –; 2 семестр – 6	
– самостійна робота: 1 семестр –; 2 семестр – 74	
– вид підсумкового контролю:	
1 семестр –; 2 семестр – екзамен	

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмних результатів навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія права» є оволодіння здобувачами методологією пізнання суті, принципів і проявів права та формування на цій основі правового світогляду, котрий забезпечить системне розуміння правової дійсності, правових позицій людей, суспільних груп і суспільства в цілому.

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна «Філософія права», програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
2.	ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
3.	ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	РН 12. Донести до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
4.	ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
5.	ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод люди-	РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
	ни і громадянина в Україні.	
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>		
6.	СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правової професії та її ролі у суспільстві.	РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
7.	СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
8.	СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.	РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
9.	СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програму навчальної дисципліни
«Філософія права» обговорено і
схвалено на засіданні кафедри правознавства.
Протокол засідання кафедри від 29 серпня 2023 р. № 1.

Програмний зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Світоглядно-методологічні засади права

Тема 1. Предмет філософії права.

Термін «філософія». Особливості філософського розуміння та пояснення світу як основа світогляду людини. Феномен світогляду, його структура, історичні типи і значення в особистому та суспільному житті людини.

Предмет філософії як суб'єктивного відображення світу у поняттях та категоріях. Рефлексія та її предмет. Співвідношення філософії та науки. Основні питання філософії: ставлення мислення до матеріального буття, здатність людського розуму пізнавати реальний світ, стан та розвиток світу.

Матеріалізм, ідеалізм та дуалізм – основні напрями філософського дослідження природи та сутності світу, природи, сутності та призначення людини; системи «людина – світ» у цілому та стану в якому ця система перебуває.

Гностицизм і агностицизм – два погляди на здатність людського розуму пізнати реальний світ.

Діалектика та метафізика – два погляди на стан та розвиток світу.

Філософія права як світогляд, наука та навчальна дисципліна. Сутність і особливості філософського підходу до права.

Необхідність філософського осмислення права. Філософське осмислення та наукове пізнання права. Філософсько-правова рефлексія. Об'єкт і предмет філософії права. Генеза предмету філософії права. Структурування філософії права (онтологія права, антропологія права, гносеологія, епістемологія та герменевтика права, аксіологія права).

Філософія права в системі юридичних дисциплін. Співвідношення філософії права, теорії права та соціології права. Філософський та юридичний аспекти права, їх спільність, відмінність і особливості. Основні питання філософії права: що є право?; що є справедливість у праві?; як співвідносяться право і влада?; яка природа і функції позитивного права?

Функції філософії права (світоглядна, методологічна, гносеологічна, аксіологічна, виховна та ін.). Значення філософії права для формування світогляду юристів та для правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, правоосвітньої діяльності.

Тема 2. Методологія філософії права.

Методологія права та її рівні: філософський, загальнонауковий, юридичний. Філософська методологія: принципи та категорії діалектики, гносеологічні категорії та категорії соціальної філософії. Сутність і явище в праві. Правова необхідність і випадковість. Можливість і дійсність, частина і ціле, кількість, якість і міра в праві. Зміст і форма права. Буття права в часовому та просторовому вимірах. Суперечність і гармонія, заперечення в розвитку права. Загальний зв'язок і розвиток – основні принципи діалектики права. Всезагальний зв'язок та взаємодія у праві. Принцип історизму в праві. Причинність та цілепокладання в праві. Системність.

Загальнонаукова методологія: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, аналогія, індукція, дедукція, експеримент та ін.

Дослідницькі концептуальні підходи: матеріалістичний та ідеалістичний, діалектичний та метафізичний, гностичний та агностичний, соціальний та біологізаторський, персоналістичний та комунітарний.

Способи обґрунтування права: правовий об'єктивізм, правовий суб'єктивізм, правова інтерсуб'єктивність. Види обґрунтування права (міфологічне, релігійне, філософське). Філософське обґрунтування права: категоріальне, концептуальне, доказове, методологічне.

Трансформаційні перетворення у сучасній методології філософії права. Поліметодологізм і принцип взаємодоповнюваності методів метафізики, діалектики, структуралізму, екзистенціалізму, феноменології, герменевтики, лінгвістики, психоаналізу, соціології, психології, психолінгвістики, соціопсихолінгвістики, синергії та ін. Глобалізація об'єкта і предмета досліджень. Антропологізація об'єкта і предмета досліджень. Деформалізація об'єкта і предмета досліджень. Мультикультуралізм.

Філософсько-світоглядні основи багатоманітності визначень права. Типи праворозуміння як способи здійснення філософсько-правової рефлексії. Поняття типу праворозуміння. Природно-правове мислення та позитивізм – основні типи праворозуміння. Інтегральне праворозуміння як методологічна проблема.

Тема 3. Концепції природного права.

Становлення та розвиток природного праворозуміння як рефлексія на звичаї та традиції додержавного буття людей. Класичні

концепції природного праворозуміння: космологічні (натуралістичні та теологічні) у античних мислителів Греції та Риму, у Фоми Аквінського; раціоналістичні в християнських ересях, у Н. Макіавеллі, М. Лютера, І. Канта, Г.-В.-Ф. Гегеля; антропологічні та натуралістичні у Г. Гроція, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо.

Сучасні концепції природного права. Феноменологічна концепція права (А. Рейнах). Екзистенціалістська концепція права (М. Мюллер, Е. Фехнер, В. Майхоффер). Герменевтична концепція права (А. Кауфманн, П. Рікьор). Комунікативно-дискурсивна концепція права (К.-О. Апель, Ю. Хабермас). Природно-правова тенденція в сучасній аналітичній філософії права (Л. Фуллер, Дж. Фінніс, Дж. Роулз, Р. Дворкін). Ліберальні демократії як втілення природно-правового праворозуміння.

Тема 4. Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.

Становлення юридичного позитивізму, його джерела та визначальні принципи. Учення софістів. Номіналізм В. Оккама. Концепція абсолютної влади держави Т. Гоббса. Формально-догматична юриспруденція І. Бентама. Теорія наказів Дж. Остіна. «Чиста теорія права» Г. Кельзена. Аналітична юриспруденція Г. Харта. Тенденції розвитку сучасного юридичного позитивізму: ексклюзивний та інклюзивний позитивізм.

Правовий об'єктивізм: історична школа права, філософсько-правова концепція марксизму, соціологічна юриспруденція.

Історичні типи юридичного позитивізму: легізм, нормативізм, етатизм.

МОДУЛЬ 2. Система філософії права

Тема 5. Правова онтологія: природа і структура права.

Онтологічні основи права. Поняття правової реальності. Питання про специфіку правової реальності і онтологічну структуру права – основне питання правової онтології. Право як особлива реальність: широке і вузьке значення поняття. Нормативно-деонтологічна природа права. Співвідношення належного і суцього у праві. Багатогранність феномену права.

Онтологічна структура права: природне і позитивне право, їх смисл і співвідношення, переваги і недоліки. Сутність та існування права. Зміст і форма, можливість і дійсність у праві.

Форми буття права: ідея права, закон, правове життя та їх динаміка. Свобода, справедливість, рівність як основа змісту ідеї права. Свобода

людини та її межі. Свобода зовнішня і внутрішня. Фактична і юридична свобода. Свобода позитивна і негативна.

Абстрактне й конкретне у праві. Дискусія про співвідношення права і закону. Поняття й умови здійснення права.

Тема 6. Правова антропологія: гуманістична природа права.

Поняття правової антропології. Специфіка правової антропології у порівнянні з філософською антропологією. Основні питання правової антропології: «образ людини» та «образ права». Типи правової антропології. Поняття «правова людина». Право як спосіб людського співіснування.

Антропологічні основи права. Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо та І. Кант про антропологічні основи права. Конфліктно-коопераційна природа людини як основа антропологічного обґрунтування права. Концепція Дж. Лакса про множинність сутності людини. Концепт прав людини як феномен європейської філософії права. Обґрунтування прав людини як феномену, як ідеї та як статусу в суспільстві.

Поняття особистості. Структура особистості. Особистість і суспільство. Особистість і право. Автономія особистості. Особистість як суб'єкт права. Сутність «людини юридичної».

Гуманістична природа права та тенденція гуманізації права. Співвідношення морального і правового гуманізму.

Тема 7. Правова гносеологія і правова епістемологія.

Поняття правової гносеології та особливості її предмету у контексті різних підходів до обґрунтування. Специфіка права як об'єкту пізнання. Соціально-історичні аспекти пізнання права. Загальносоціальні та національні особливості пізнання права. Елементи гносеологічної структури права. Рівні гносеології права: загальноправовий, міжнародний, галузевий. Цілі правового пізнання. Гносеологічні принципи права.

Гносеологія та епістемологія: співвідношення понять. Предмет правової епістемології. Об'єкт і суб'єкт правового пізнання. Особливості правового пізнання. Пізнавальна установка (когнітивізм та нонкогнітивізм). Проблема об'єктивності права. Типи правової епістемології (емпіризм, раціоналізм, інтуїтивізм). Етапи і рівні та методи пізнання у праві.

Особливості правового мислення. Практичний розум. Правова аргументація. Проблема розуміння у праві. Мова як простір розуміння. Суб'єкт розуміння як джерело правових смислів. Правова реальність як об'єкт розуміння. Предмет розуміння (правова ситуація, правова традиція, особистість розуміючого).

Правова епістемологія та правова герменевтика: відмінність наукового пізнання і герменевтичного розуміння. Проблема інтерпретації правових текстів. Герменевтичні методи «пошуку» права. Мета і результат герменевтичного розуміння. Необхідність поєднання методів герменевтики та соціопсихолінгвістики у процесі розуміння права.

Правотворчість і правозастосування як герменевтичні практики. Проблеми імплементації міжнародного права в національному праві у контексті герменевтики та соціопсихолінгвістики. Вирішення справи, прояснення ситуації та розуміння як типи осмислення правової ситуації.

Парадигма як основа правової теорії. Парадигма права у класичній європейській філософії права та її еволюція. Політико-правові доктрини у філософії права.

Тема 8. Істина у праві. Філософія правопорушення і покарання.

Філософсько-методологічна рефлексія поняття істини в праві. Категорія істини як центральна категорія правової гносеології. Концепції істини. Класичний та сучасний підходи. Істина в праві та правова істина. Проблема істини в правотворчості. Основні аспекти істинності норми права. Необхідність відповідності юридичної норми правовій реальності як суцільній, так і належній, оптимальному шляху гармонізації суспільних відносин, особливостям історичного етапу розвитку суспільства, уявленням народу про свободу, рівність, відповідальність, справедливість. Дескриптивний та прескриптивний аспекти юридичної норми. Внутрішня та зовнішня істинність норми права. Сучасні концепції істини в праві. Істина, справедливість і примирення.

Правова практика як критерій правової істини. Встановлення істини та її оптимізація як мета правозастосовної діяльності. Гносеологічний аспект основних принципів кримінального процесу – всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи, неупередженості слідства, суду, дотримання прав і законних інтересів учасників кримінального процесу, принципу рівності та змагальності сторін, гласності діяльності суду, презумпції невинуватості тощо.

Предмет філософії правопорушення. Онтологія правопорушення. Філософсько-правовий аспект дослідження правопорушення: як кримінально-правового феномену, багатовимірного соціального явища в широкому контексті культурно-цивілізаційного процесу. Антиномічний підхід до проблеми правопорушення. Правопорушення у різних типах праворозуміння.

Розслідування злочину як різновид пізнавального процесу. Філософсько-правові особливості пізнання під час розслідування

злочину порівняно з науковим пізнанням. Необхідність точного з'ясування фактичних обставин справи. Доказовий характер пізнання в ході розслідування. Криміналістична, слідча версія та наукова гіпотеза.

Поняття, моделі та види юридичної аргументації. Поняття та особливості судової аргументації. Правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Філософсько-правова оцінка злочину як встановлення істини. Судове доказування та встановлення істини в суді. Винесення вироку з точки зору досягнення істини.

Філософсько-правові підходи до права покарань і системи покарань. Внутрішній зв'язок правопорушення і покарання. Онтологічна тотожність їх характеристик. Ідея покарання та гносеологічна природа її інтерпретації в різних типах праворозуміння. Покарання і втілення цінності закону з позицій позитивізму. Покарання як засіб відновлення справедливості, як віддачі рівним за рівне в природно-правовому праворозумінні. Покарання як сублимована енергія суспільства в психоаналітичних концепціях права. Покарання як воля Бога, як його санкція за несправедне життя в теологічних концепціях права. Соціально-правовий аспект покарання. Покарання як правова форма реалізації справедливості. Соціальний аспект антиномії покарання: захист суспільства від злочинності і одночасна ініціація її інститутом покарання. Санкція як причина злочинності. Покарання як соціальне регулювання і як самопокарання.

Генеza інституту покарання. Концепт справедливого покарання у контексті філософії Просвітництва. Вчення І. Канта про смертну кару. Вчення Ч. Беккарія про смертну кару, її неефективність і невинуватість. Вчення Г. Гегеля про злочин як заперечення права. Суперечлива природа інституту смертної кари. Позбавлення волі як тип покарання. Протилежність мети ув'язнення та її наслідків. В'язниця як школа злочинності. Основні види інституту ув'язнення. Проблема смертної кари. Покарання, покаяння і прощення. Необхідність покарань як умова існування правової системи.

Тема 9. Правова аксіологія: ціннісні основи права.

Цінність як центральне поняття філософської аксіології. Основний критерій цінності. Суб'єктивна сторона і об'єктивний характер цінності. Право як цінність. Ціннісні основи права.

Правова аксіологія: історія виникнення, основні поняття та принципи. Основні типи сучасних аксіологічних концепцій, їхній вплив на розуміння природи права: 1) аксіологічний онтологізм і трансценденталізм; 2) аксіологічний плюралізм і релятивізм; 3) напрямок «помірного релятивізму цінностей». Право і мораль.

Правові цінності: свобода, рівність, справедливість. Відносна і абсолютна цінність права. Свобода як визначальна характеристика людського буття та вища цінність. Ідея права як ідея свободи. Негативна та позитивна свобода. Умови можливості свободи. Свобода і порядок. Права свобода. Свобода волі. Свобода і відповідальність.

Права людини як абсолютна цінність. Правовий ідеал. Аксіологічний аспект гідності людини та її прагнення до захисту власної гідності як прояв духовної природи. Власність як правова цінність і прагнення людини до власності як прояв її тілесної природи. Свобода і рівність. Право як формальна рівність. Соціальна рівність. Права людини як основа справедливості.

Справедливість як головна правова цінність та провідне поняття сучасної філософії права. Критерії справедливості та право. Зрівнююча й розподільча справедливості. Формальна й змістовна справедливості. Справедливість і права людини. Свобода і справедливість. Справедливість і рівність. Справедливість і солідарність. Справедливість в умовах плюралізму: толерантність. Ідея глобальної справедливості.

Універсальне та культурно-особливе в ціннісному змісті права. Правосвідомість як ціннісна форма світогляду, її форми і рівні. Універсальне і культурно-специфічне у правосвідомості. Сенси та аксіоми правосвідомості. Правовий менталітет і його деформації. Філософсько-правові особливості українського менталітету.

Правова культура і мораль у ціннісному змісті права. Етичні основи права. Єдність, протилежність та взаємодоповнюваність права і моралі. Філософсько-етичний зміст принципу толерантності.

Загальне благо як моральна і правова цінність.

Тема 10. Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.

Сучасне суспільство, людина і влада в умовах глобалізації. Філософсько-правове осмислення глобалізації як правової реальності та її впливу на людину, владу і право. Сучасні концепції правової глобалізації і проблеми конфлікту цивілізацій та інтегрального (інтегративного) права. Національне й універсальне у праві. Правовий плюралізм як соціокультурний феномен. Військові конфлікти як правова реальність конфлікту цивілізацій. Філософсько-правові аспекти перспектив і небезпек глобалізації для онтологічних основ змісту ідеї права: свободи, справедливості, рівності.

Людина, право і влада в умовах глобальних суспільних трансформацій. Філософське осмислення антропологічних основ права в контексті перспектив робототехніки та штучного інтелекту, гендерних відносин в умовах можливостей зміни статі та одностатевих шлюбів. Сучасні філософські проблеми права і влади в

контексті антропоцентризму і глобальних екологічних загроз, масових міграцій, правової реальності мультикультуралізму, космополітизму та проблем національної ідентичності в демократичних суспільствах. Права людини, права природи і проблема балансу приватного та публічного права в контексті загального блага як правової цінності. Сучасні концепції правового суспільства: інституційний та неінституційний аспекти.

Тенденція гуманізації права і проблеми гуманізації покарань за правопорушення. Покарання, примус, превенція, медіація, пробація, соціальна адаптація у сучасних каральних практиках.

Філософські проблеми правотворчості та правозастосування у перехідних суспільствах. Філософія правової реформи в Україні на основі принципу верховенства права. Перспективи формування правового суспільства в Україні.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Філософія права» з розподілом навчального часу за видами занять для здобувачів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

№ з/п	Назва модулів і тем навчальної дисципліни	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	семінарські	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.					
1.	Предмет філософії права	8	2-	2-	4
2.	Методологія філософії права	6	2	-	4
3.	Концепції природного права	8	2	2	4
4.	Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.	8	2	2	4
	Загалом	30	8	6	16
Модуль 2. Система філософії права.					
5.	Правова онтологія: природа і структура права	8	2	-	6
6.	Правова антропологія: гуманістична природа права.	10	2	2	6
7.	Правова гносеологія та правова епістемологія	10	2	-	8
8.	Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання	10	-	2	8
9.	Правова аксіологія: ціннісні основи права.	10	2	2	6
10.	Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.	12	2	2	8
	Загалом	60	10	8	42
	Разом із курсу:	90	18	14	58

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Філософія права» з розподілом навчального часу за видами занять для здобувачів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	семінарські	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.					
1.	Предмет філософії права.	8	2	-	6
2.	Методологія філософії права.	6		-	6
3.	Концепції природного права.	8		2	6
4.	Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.	8	-	2	6
	Загалом	30	2	4	24
Модуль 2. СИСТЕМА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА.					
5.	Правова онтологія: природа і структура права	9		-	9
6.	Правова антропологія: гуманістична природа права.	10	2	-	8
7.	Правова гносеологія та правова епістемологія	10	2	-	8
8.	Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання	11	-	2	9
9.	Правова аксіологія: ціннісні основи права.	10	2	-	8
10.	Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.	10	2	-	8
	Загалом	60	8	2	50
	Разом із курсу:	90	10	6	74

Таблиця 4.3 – Тематичний план навчальної дисципліни «Філософія права» з розподілом теоретичного матеріалу за видами занять для здобувачів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.					
Тема 1. Предмет філософії права.					
1. Термін «філософія». Особливості філософського розуміння та пояснення світу. 2. Філософське осмислення та наукове пізнання права, предмет філософії права. 3. Структура та функції філософії права. 4. Філософія права в системі юридичних дисциплін.	2	1. Основні питання філософії та напрями філософського дослідження. 2. Об'єкт, предмет і основні питання філософії права. 3. Філософський та юридичний аспекти права, їх спільність, відмінність і особливості.	2	1. Феномен світогляду, його структура, історичні типи і значення в особистому та суспільному житті людини. 2. Співвідношення філософії та науки. 3. Значення філософії права для формування світогляду юристів та для правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, правоосвітньої діяльності.	4
Тема 2. Методологія філософії права.					

1	2	3	4	5	6
<p>1. Методологія права та її рівні.</p> <p>2. Філософська методологія права.</p> <p>3. Концептуальні підходи в дослідженні права та філософсько-світоглядні основи багатоманітності його визначень.</p> <p>4. Трансформаційні перетворення у сучасній методології філософії права.</p>	2		-	<p>1. Загальнонаукова методологія.</p> <p>2. Способи і види обґрунтування права.</p> <p>3. Поняття та типи праворозуміння.</p>	4
Тема 3. Концепції природного права					
<p>1. Становлення та розвиток природного праворозуміння.</p> <p>2. Концепції праворозуміння І. Канта та Г.-В.-Ф. Гегеля.</p> <p>3. Сучасні концепції природного права.</p>	2	<p>1. Космологічні (натуралістичні та теологічні) концепції праворозуміння у античних мислителів Греції та Риму.</p> <p>2. Християнська концепція праворозуміння Ф. Аквінського.</p> <p>3. Антропологічні та натуралістичні концепції праворозуміння Г. Гроція, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо.</p>	2	<p>1. Феноменологічна концепція права.</p> <p>2. Екзистенціалістська концепція права.</p> <p>3. Герменевтична концепція права.</p> <p>4. Ліберальні демократії як втілення природно-правового праворозуміння.</p>	4

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.					
1. Становлення юридичного позитивізму, його джерела та визначальні принципи. 2. Тенденції розвитку сучасного юридичного позитивізму. 3. Правовий об'єктивізм.	2	1. Формально-догматична юриспруденція І. Бенґама. 2. Теорія наказів Дж. Остіна. 3. «Чиста теорія права» Г. Кельзена. 4. Аналітична юриспруденція Г. Харта.	2	1. Учення софістів. 2. Номіналізм В. Оккама. 3. Історичні типи юридичного позитивізму: легізм, нормативізм, етатизм.	4
Тема 5. Правова онтологія: природа і структура права.					
1. Онтологічні основи права і основне питання правової онтології. 2. Онтологічна структура права. 3. Форми буття права. 4. Абстрактне й конкретне у праві. Співвідношення права і закону.	2		-	1. Нормативно-деонтологічна природа права. 2. Співвідношення належного і суцього у праві. 3. Свобода людини: зовнішня і внутрішня, фактична і юридична, позитивна і негативна.	6
Тема 6. Правова антропологія: гуманістична природа права.					
1. Поняття правової антропології, її специфіка та основні питання. 2. Поняття і структура	2	1. Типи правової антропології. Поняття «правова людина». 2. Антропологічні основи права у концепціях Т. Гоббса,	2	1. Право як спосіб людського співіснування. 2. Автономія особистості. Особистість як суб'єкт	6

1	2	3	4	5	6
<p>особистості. Особистість і суспільство та право. 3. Гуманістична природа права. Співвідношення морального і правового гуманізму.</p>		<p>Ж.-Ж. Руссо та І. Канта. 3. Концепція Дж. Лакса про множинність сутності людини. 4. Концепт прав людини як феномен європейської філософії права.</p>		<p>права. 3. Обґрунтування прав людини як феномену, як ідеї та як статусу в суспільстві.</p>	
Тема 7. Правова гносеологія і правова епістемологія.					
<p>1. Поняття та предмет правової гносеології. 2. Предмет правової епістемології. Об'єкт і суб'єкт правового пізнання та проблема об'єктивності права. 3. Особливості правового мислення. Мова і проблема розуміння у праві. 4. Правова епістемологія та правова герменевтика. 5. Парадигми та політико-правові доктрини у філософії права.</p>	2		-	<p>1. Елементи гносеологічної структури права та рівні гносеології права. 2. Цілі правового пізнання. Гносеологічні принципи права. 3. Соціально-історичні аспекти та загальносоціальні й національні особливості пізнання права. 4. Типи правової епістемології. 4. Етапи, рівні та методи пізнання у праві. 5. Правотворчість і правозастосування як герменевтичні практики.</p>	8
Тема 8. Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання					

1	2	3	4	5	6
	-	1. Поняття істини в науці та філософії права. 2. Особливості пізнання істини у праві. 3. Цілі правового пізнання. 4. Судове доказування та встановлення істини в суді. 5. Предмет філософії правопорушення. Онтологія правопорушення. 6. Право покарання. Філософсько-правові підходи до права покарань і системи покарань.	2	1. Правова практика як критерій правової істини. Встановлення істини та її оптимізація у правозастосовній діяльності. 2. Гносеологічний аспект принципів кримінального процесу. 3. Правопорушення у різних типах праворозуміння. 4. Філософсько-правові особливості пізнання під час розслідування злочину. 5. Генеза інституту покарання.	8
Тема 9. Правова аксіологія: ціннісні основи права.					
1. Цінність як поняття філософської аксіології. Типи сучасних аксіологічних концепцій. 2. Правова аксіологія: основні поняття, принципи. 3. Універсальне та культурно-особливе в ціннісному змісті права. 4. Правова культура і мораль	2	1. Ціннісні основи права. Право як відносна й абсолютна цінність. 2. Свобода як цінність права. 3. Рівність як цінність права. 4. Справедливість як цінність права. 5. Права людини як правова цінність.	2	1. Суб'єктивна сторона і об'єктивний характер цінності. 2. Філософсько-правові особливості українського менталітету. 3. Загальне благо як правова цінність.	6

1	2	3	4	5	6
у ціннісному змісті права.					
Тема 10. Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.					
1. Філософсько-правове осмислення глобалізації як правової реальності та її впливу на людину, владу і право. 2. Сучасні концепції правової глобалізації і проблеми конфлікту цивілізацій. 3. Філософсько-правові аспекти перспектив і небезпек глобалізації. 4. Філософське осмислення сучасних антропологічних основ права.	2	1. Національне й універсальне у праві. Сучасне європейське праворозуміння та право. 2. Проблема інтегрального праворозуміння. 3. Сучасні філософські проблеми права і влади в контексті антропоцентризму. 4. Тенденція гуманізації права і проблеми гуманізації покарань за правопорушення.	2	1. Правовий плюралізм як соціокультурний феномен. 2. Сучасні концепції правового суспільства: інституційний та неінституційний аспекти. 3. Філософські проблеми правотворчості та правозастосування у перехідних суспільствах. 4. Філософія правової реформи в Україні. 5. Перспективи правового суспільства в Україні.	8
Разом по дисципліні	18		14		58

Таблиця 4.4 – Тематичний план навчальної дисципліни «Філософія права» з розподілом теоретичного матеріалу за видами занять для здобувачів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.					
Тема 1. Предмет філософії права.					
1. Термін «філософія». Особливості філософського розуміння та пояснення світу. 2. Основні питання філософії та напрями філософського дослідження. 3. Філософське осмислення та наукове пізнання права. 4. Структура та функції філософії права. 5. Філософія права в системі юридичних дисциплін.	2		-	1. Феномен світогляду, його структура, історичні типи і значення в особистому та суспільному житті людини. 2. Співвідношення філософії та науки. 3. Об'єкт, предмет і основні питання філософії права. 4. Філософський та юридичний аспекти права, їх спільність, відмінність і особливості. 5. Значення філософії права для формування	6

				світогляду юристів, для правотворчої, правозастосовної, правоохоронної, правоосвітньої діяльності.	
Тема 2. Методологія філософії права.					
	-		-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальнонаукова методологія. 2. Методологія права та її рівні. Філософська методологія права. 3. Концептуальні підходи в дослідженні права та філософсько-світоглядні основи багатоманітності його визначень. 4. Способи і види обґрунтування права. 5. Поняття та типи праворозуміння. 6. Трансформаційні перетворення у сучасній методології філософії права. 	6
Тема 3. Концепції природного права					
	-	1. Космологічні (натуралістичні та теологічні) концепції праворозуміння у античних	2	1. Становлення та розвиток природного праворозуміння.	6

		<p>мислителів Греції та Риму.</p> <p>2. Християнська концепція праворозуміння Ф. Аквінського.</p> <p>3. Антропологічні та натуралістичні концепції праворозуміння Г. Гроція, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо.</p>		<p>2. Концепції праворозуміння І. Канта та Г.-В.-Ф. Гегеля.</p> <p>3. Феноменологічна концепція права.</p> <p>4. Екзистенціалістська концепція права.</p> <p>5. Герменевтична концепція права.</p> <p>6. Ліберальні демократії як втілення природно-правового праворозуміння.</p>	
Тема 4. Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.					
	-	<p>1. Формально-догматична юриспруденція І. Бентама.</p> <p>2. Теорія наказів Дж. Остіна.</p> <p>3. «Чиста теорія права» Г. Кельзена.</p> <p>4. Аналітична юриспруденція Г. Харта.</p>	2	<p>1. Становлення правового позитивізму. Учення софістів і номіналізм В. Оккама.</p> <p>2. Тенденції розвитку сучасного юридичного позитивізму.</p> <p>3. Історичні типи юридичного позитивізму: легізм, нормативізм, етатизм.</p> <p>4. Правовий об'єктивізм.</p>	6

Тема 5. Правова онтологія: природа і структура права.					
	-		-	<p>1. Онтологічні основи права і основне питання правової онтології.</p> <p>2. Онтологічна структура права.</p> <p>3. Нормативно-деонтологічна природа права.</p> <p>4. Співвідношення належного і сущого у праві.</p> <p>5. Форми буття права. Свобода людини: зовнішня і внутрішня, фактична і юридична, позитивна і негативна.</p> <p>6. Абстрактне й конкретне у праві. Співвідношення права і закону.</p>	9
Тема 6. Правова антропологія: гуманістична природа права.					
<p>1. Поняття правової антропології, її специфіка та основні питання.</p> <p>2. Поняття і структура особистості. Особистість і суспільство та право.</p> <p>3. Гуманістична природа права. Співвідношення</p>	2		-	<p>1. Типи правової антропології. Поняття «правова людина». Право як спосіб людського співіснування.</p> <p>2. Автономія особистості. Особистість як суб'єкт права.</p> <p>3. Антропологічні основи</p>	8

морального і правового гуманізму.			права у концепціях Т. Гоббса, Ж.-Ж. Руссо та І. Канта. 4. Концепція Дж. Лакса про множинність сутності людини. 5. Обґрунтування прав людини як феномену, як ідеї та як статусу в суспільстві. 6. Концепт прав людини як феномен європейської філософії права.		
Тема 7. Правова гносеологія і правова епістемологія.					
1. Поняття та предмет правової гносеології. 2. Предмет правової епістемології. Об'єкт і суб'єкт правового пізнання та проблема об'єктивності права. 3. Особливості правового мислення. Мова і проблема розуміння у праві. 4. Правова епістемологія та правова герменевтика. 5. Парадигми та політико-	2		-	1. Елементи гносеологічної структури права та рівні гносеології права. 2. Цілі правового пізнання. Гносеологічні принципи права. 3. Соціально-історичні аспекти та загальносоціальні й національні особливості пізнання права. 4. Типи правової епістемології. 4. Етапи, рівні та методи пізнання у праві.	8

правові доктрини у філософії права.				5. Правотворчість і правозастосування як герменевтичні практики.	
Тема 8. Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання					
	-	1. Поняття істини в науці та філософії права. 2. Особливості пізнання істини у праві. 3. Цілі правового пізнання. 4. Судове доказування та встановлення істини в суді. 5. Предмет філософії правопорушення. Онтологія правопорушення. 6. Право покарання. Філософсько-правові підходи до права покарань і системи покарань.	2	1. Правова практика як критерій правової істини. Встановлення істини та її оптимізація у правозастосовній діяльності. 2. Гносеологічний аспект принципів кримінального процесу. 3. Правопорушення у різних типах праворозуміння. 4. Філософсько-правові особливості пізнання під час розслідування злочину. 5. Генеза інституту покарання.	9
Тема 9. Правова аксіологія: ціннісні основи права.					
1. Цінність як поняття філософської аксіології. Типи сучасних аксіологічних концепцій. 2. Правова аксіологія: основні поняття, принципи. 3. Універсальне та	2		-	1. Ціннісні основи права. Право як відносна й абсолютна цінність. 2. Суб'єктивна сторона і об'єктивний характер цінності. 3. Свобода як цінність	8

<p>культурно-особливе в ціннісному змісті права. 4. Правова культура і мораль у ціннісному змісті права.</p>			<p>права. 4. Рівність як цінність права. 5. Справедливість як цінність права. 6. Права людини як правова цінність. 7. Філософсько-правові особливості українського менталітету. 3. Загальне благо як правова цінність.</p>	
Тема 10. Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.				
<p>1. Філософсько-правове осмислення глобалізації як правової реальності та її впливу на людину, владу і право. 2. Сучасні концепції правової глобалізації і проблеми конфлікту цивілізацій. 3. Філософсько-правові аспекти перспектив і небезпек глобалізації. 4. Філософське осмислення сучасних антропологічних основ права.</p>	2		-	8

			<p>гуманізації покарань за правопорушення.</p> <p>6. Сучасні концепції правового суспільства: інституційний та неінституційний аспекти.</p> <p>7. Філософські проблеми правотворчості та правозастосування у перехідних суспільствах.</p> <p>8. Філософія правової реформи в Україні.</p> <p>9. Перспективи правового суспільства в Україні.</p>	
Разом по дисципліні	10		6	74

Розділ 5. Оцінювання результатів навчання

Таблиця 5.1 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Філософія права» здобувачами денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

Назва модулю, теми	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
1	2	3
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.		
Тема 1. Предмет філософії права.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 2. Методологія філософії права.	1. Відвідування занять.	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	Разом:	7
	Тема 3. Концепції природного права.	1. Відвідування занять
2. Захист домашнього завдання		-
3. Обговорення матеріалу семінарських занять		7
4. Виконання навчальних завдань		-
5. Доповіді з рефератами та їх обговорення		-

	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 4. Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Поточна модульна робота 1		5
Тема 5. Правова онтологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 6. Правова антропологія: гуманістична природа права.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 7. Правова гносеологія і правова епістемологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних	7

	завдань	
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 8. Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 9. Правова аксіологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 10. Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	1
	6. Тестування	-
	Разом:	8
Поточна модульна робота № 2		5
Підсумковий контроль (екзамен)		40
Разом за семестр		100

Таблиця 5.2 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Філософія права» здобувачами заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

Назва модулю, теми	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
1	2	3
Модуль 1. Світоглядно-методологічні засади права.		
Тема 1. Предмет філософії права.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 2. Методологія філософії права.	1. Відвідування занять.	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 3. Концепції природного права.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх	-

	обговорення	
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 4. Правовий позитивізм і правовий об'єктивізм як філософська традиція.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Поточна модульна робота 1.		5
Тема 5. Правова онтологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 6. Правова антропологія: гуманістична природа права.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 7. Правова гносеологія і правова епістемологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-

	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 8. Істина в праві. Філософія правопорушення і покарання.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	7
	4. Виконання навчальних завдань	-
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 9. Правова аксіологія.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	7
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	7
Тема 10. Філософські проблеми права в сучасному суспільстві.	1. Відвідування занять	-
	2. Захист домашнього завдання	-
	3. Обговорення матеріалу семінарських занять	-
	4. Виконання навчальних завдань	8
	5. Доповіді з рефератами та їх обговорення	-
	6. Тестування	-
	Разом:	8
Поточна модульна робота № 2.		5
Підсумковий контроль (екзамен).		40

Разом за семестр	100
-------------------------	------------

Таблиця 5.3 – Система нарахування додаткових балів за видами робіт із вивчення навчальної дисципліни «Філософія права» здобувачами спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право».

Форма роботи	Види роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	2. Участь в конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	1-15
	4. Написання і захист наукового реферату з визначеної проблеми	0-5
2. Науково-дослідна	1. Участь в наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь в наукових студентських клубах («Феміда»)	5-20
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	4. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях.	20
Разом		*

* Максимальна кількість додаткових балів для студента – 30.

Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела.

Основні:

1. Актуальні проблеми філософії права: посібник / О.М. Балинська, А.С. Токарська, В.А. Яценко; за заг. ред. О.М. Балинської. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 612 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/395/1/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
2. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартич Р.В. Філософія права: навчально-методичний посібник. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/30803/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B01.pdf>
3. Данильян О.Г. Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2018. 432 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/392/3_Filosofija_pidruchnik_vnutri.pdf
4. Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛЮБФ «Медицина і право», 2021. 256 с. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Posibnyk_maket_2021_2.pdf
5. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін.; за ред. О.Г. Данильяна. Х.: Право, 2017. 208 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/298/Vnutri_FilosofUchebn_2017_2.pdf

Додаткові:

1. Альчук М. Справедливість як сучасний виклик глобалізації. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2021. №. 10. С. 5 – 11. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1262-2025-1-PB.pdf>
2. Андріюк В.В. Філософія права та методологія наукових досліджень. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 081. Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 20 с. URL:

<https://kttidip.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/83/2023/10/fpimnd-zfn-6-1.pdf>

3. Бандура О. Аксиологія права як складова філософії права. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2015. Том 10. № 1 – 2. С. 45 – 55. URL:

<https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/398/400>

4. Бандура О.О. Онтологія права як складова філософії права (деякі міркування). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 2 (12). С. 55 – 65. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/73-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-150-1-10-20170807.pdf>

5. Бандура О.О. Гносеологія права як складова філософії права (загальні думки). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2018. № 1 – 2 (15 – 16). С. 25 – 33. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1004-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2035-1-10-20190228.pdf>

6. Бандура О. Антропологія права як складова філософської антропології (загальний нарис). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. Том 17. № 1. С. 8 – 15. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/1131/1136>

7. Бігун В.С. Філософія правосуддя: ідея та здійснення (огляд окремих висновків філософсько-правового дослідження). *Проблеми філософії права*. Том VIII – IX. 2010 – 2011. С. 262 – 275. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/philosophy_tom_8-9.pdf

8. Бровко Н.І. Генезис засад і принципів філософсько-правового розуміння особистості та процесу її формування. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2018. № 1-2 (15-16). С. 159 – 169. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/1015>

9. Васильєв С.В. Концепції правової глобалізації. *Наукові записки. Серія Право*. 2023. № 14. С. 12 – 17. URL: <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/288>

10. Ватаманюк Л., Гарасимів Т. Проблема пізнання права: гносеологічні межі та можливості. С. 83 – 87. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/may/12708/83-87.pdf>

11. Велика українська юридична енциклопедія: Т. 2: Філософія права / редкол.: С.І. Максимов (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого: Право, 2017. 1127 с.

12. Гарасимів Т.З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини: філософсько-правовий вимір: моног-

рафія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 420 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/836/1/%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%B2%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf>

13. Габермас Ю. Постметафізичне мислення. К.: Дух і літера, 2011. 280 с.

14. Гегель Г. Основи філософії права або природне право і державознавство / Пер. з нім. Р. Осадчука і М. Кушніра. К.: Юніверс, 2000. 329 с.

15. Головатий С.П. Верховенство права: монографія: у 3 т. К.: Фе-нікс, 2006. 1747 с.

16. Горбань О.В. Актуалізація слова у міждисциплінарному дискурсі теорії та філософії права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Том 2. 2023. № 78. С. 398 – 400.* URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/issue/view/16962>

17. Горбань О.В. Актуалізація методу соціопсихолінгвістики у філософсько-правовій підготовці юристів. *Актуальні дослідження правової та історичної науки (Випуск 48): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 9-10 березня 2023 р.)* / [редкол.: О. Яремко та ін.]; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. 81 с. С. 6 – 9. URL: https://www.lex-line.com.ua/data/downloads/file_1681906813.pdf

18. Горбань О.В. Співвідношення приватного та публічного права крізь призму антропології права. *Актуальні проблеми приватного та публічного права: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 94-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (31 березня 2023 року).* Харків, 2023. 624 с. С. 273 – 274. URL:

<https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7710/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

19. Горбань О.В. Філософсько-правовий аспект проблеми штучно-го інтелекту. *Традиції та інновації розвитку приватного права в*

Україні: освітній вимір : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 8 червня 2023 р.). Полтава: ПУЕТ, 2023. 106 с. С. 25 – 27. http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/ucoopconf_2023-3.pdf

20. Гордійчук О. Перспективи та небезпеки глобалізації: соціально-філософський контекст. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Випуск 39. С. 30–37. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/39_2021/4.pdf

21. Губань Р.В. Онтологія суспільної моралі як правової категорії. *Проблеми філософії права*. Том VIII – IX. 2010 – 2011. С. 361 – 369. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/philosophy_tom_8-9.pdf

22. Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу. К.: Альтерпрес, 2003. 263 с.

23. Гьофе О. Справедливість і субсидарність. К.: Альтерпрес, 2004. 144 с.

24. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках. К.: Тандем, 2001. 104 с.

25. Дудаш Т. Праворозуміння крізь призму герменевтики /*Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України*. Львів: Край, 2010. 248 с. URL: https://www.academia.edu/91050632/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BA%D1%80%D1%96%D0%B7%D1%8C_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83_%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2_%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_Law_Understanding_Hermeneutic_Research

26. Жаровська І.М., Биков О.М. Проблеми впливу на особу глобалізаційних проявів сучасної правової реальності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. Випуск 52. Том 1. 2018. С. 17 – 20. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/44776/1/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%98%20%D0%92%D0%9F%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%A3.pdf>

27. Завальнюк В. В. Методологічний апарат дослідження юридичної антропології. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 65. Вичитка № 2. 2012. С. 45 – 53. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21IID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=apdp_2014_73_24

28. Завальнюк В. В. Методи дослідження антропології права (до проблеми застосування методології соціологічної науки). *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 73. С. 143 – 146. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21IID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=apdp_2014_73_24
29. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред. проф. Г.Г. Демиденка, проф. О.В. Петришина. Х.: Право, 2009. 256 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/IVDP_Demidenko_2009.pdf
30. Кант І. Критика чистого розуму. К.: Юніверс, 2000. 504 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf?PHPSESSID=10rasl51gg7clnchb4eu854173
31. Кельзен Г. Чисте правознавство. К.: Юніверс, 2004. 195 с.
32. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002. 304 с.
33. Ковальчук О.М. Цінності права в лібертарно-юридичній концепції. Альманах права. 2011. Вип. 2. С. 102-107. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/62969>
34. Костенко О.М. Культура і закон у протидії злу: монографія. К.: Атіка, 2008. 352 с.
35. Костицький М.В. Філософія права як наука і навчальна дисципліна. *Проблеми філософії права*. 2003. Том 1. С. 16 – 21. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8487/04-Kostytsky.pdf?sequence=1>
36. Кошелева К.О. Проблема надання правосуб'єктності штучному інтелекту. *Юридичний бюлетень*. Випуск 11. Ч. 1. 2019. С. 60–66. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part_1/9.pdf
37. Кривицький Ю. В. Філософія правової реформи: світоглядно-методологічний вимір. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2021. № 2 (22). С. 11 – 21. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1461-D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2933-1-10-20220213.pdf>
38. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність. Навчальний посібник. К.: ВД «Стилос», 2003. 382 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/282734636_The_Philosophy_of_Law_History_and_Modernity_in_Ukrainian_Filosofia_prava_Istoria_ta_sucasnist- K_Stilos_2003_-_382_s
39. Кучураді І. Переосмислення філософії права (перекл. з англ. В. Бігуна та І. Кравцова). *Проблеми філософії права*. Том VIII – IX. 2010

– 2011. С. 124 – 131. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/philosophy_tom_8-9.pdf

40. Левицька О.В. Правова природа істини. С. 226 – 236. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5736/vnulpurn201685036.pdf>

41. Людина і штучний інтелект: виміри філософської антропології, психоаналізу, арт-терапії та філософської публіцистики. Підхід філософської антропології як метаантропології: збірник наукових праць / За ред. Н. Хамітова і С. Крилової. К.: КНТ, 2020. 265 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32553/Human%20and%20artificial%20intelligence_2020.pdf?sequence=1

42. Максимов С.І. Філософія права: сучасні інтерпретації. Х.: Право, 2016. 336 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Maximov_2010.pdf

43. Марченко О.В. Філософія права: навч. посібник. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 304 с. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/4945/>

44. Мельничук Н.Ю. Категорії злочин та покарання в європейській філософській традиції: монографія. Львів: Край, 2009. 360 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/764/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%9D.%D0%AE.%20%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf>

45. Міл, Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Пер. з англ. Київ: Видавництво Соломії Павличко Основи, 2001. 463 с. URL: <http://litopys.org.ua/mill/mill.htm>

46. Нежурбіда С.І. Причини злочину та злочинності: погляди сучасних соціальних філософів. *Проблеми філософії права*. Том VIII – IX. 2010 – 2011. С. 249 – 253. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/philosophy_tom_8-9.pdf

47. Оксфордська історія в'язниць: практика покарання в західному суспільстві: зб. статей 14 авторів / Морріс Н., Ротмен Д.Дж. (ред.); пер. з англ. К., 2009. 560 с.

48. Рабінович П.М. Філософія права: проблеми і підходи. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005. 332 с.

49. Рабінович П.М. Філософія права. Ч. 1–2: Філософія права як наука. Гносеологія права. К.: Ін Юре, 2013. 232 с.

50. Рабінович П.М. Інтегральність праворозуміння як методологічна проблема / Петро Мойсейович Рабінович, Сергій Петрович Рабінович, Олег Зіновійович Панкевич. *Вісник Національної академії пра-*

вових наук України. 2021. Т. 28. № 3. С. 47-55. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3945>

51. Рабінович П., Панкевич С., Панкевич О. Праворозуміння – концептуально-методологічний фундамент формування та розвитку правової доктрини (за матеріалами журнальної дискусії 2021–2023 рр.). *Право України*. 2023. № 3. С. 18 – 33. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2023_3/pravo_2023_3-s1/

52. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П.Таращука, Київ: Основи, 1995. 759 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/

53. Рікер П. Право і справедливість. К.: Дух і літера, 2002. 216 с.

54. Савкін О. Проблема встановлення істини під час здійснення кримінального провадження. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). С. 162 – 170. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1557-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3125-2-10-20230808.pdf>

55. Сартр Жан-Поль. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології. Пер. з фр. В. Лях. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 854 с.

56. Сашак Я.М. Проблема зла і примусу в праві. *Проблеми філософії права*. Том VIII – IX. 2010 – 2011. С. 117 – 123. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/philosophy_tom_8-9.pdf

57. Свендсен Ларс Фр. Г. Філософія свободи [Текст] / Ларс Фр. Г. Свендсен; пер. с норв. С. Волковецька. Львів : Видавництво Анетти Антоненко; Київ : Ніка-Центр, 2016. 336 с.

58. Семко М.О. Філософія права та її значення в процесі реформування правової системи України. Аналітично-порівняльне правознавство. С. 430 – 434. 2023. № 2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/issue/view/16759>

59. Сидорчук Ю.М. Філософсько-правові проблеми використання штучного інтелекту. *Право і суспільство*. 2017. № 3 частина 2. С. 16 – 19. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_2/6.pdf

60. Світ мудрості. Хрестоматія з філософії: Навч. посібник / Упорядники Г. Орендарчук, М. Шумка. Тернопіль: Астон, 2004. 272 с.

61. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / [О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко та ін.]; за ред. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 344 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18268/1/Monokol_8.pdf

62. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.Б. Жда-

ненко та ін.; за ред. О.Г. Данильяна. Х.: Право, 2016. 488 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/201/1-20.pdf>

63. Тамір Я. Ідея людини. К.: Смолоскип, 2002. 1126 с.

64. Торяник В.М. Філософія та соціологія права (в схемах та визначеннях): підручник / В.М. Торяник, П.В. Макушев. Херсон: Гельветика, 2020. 244 с.

65. Туряниця В.В. Гносеологія генезису та еволюції нових, четвертого і п'ятого, поколінь прав людини. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 1. 2023. С. 53 – 58. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/275430/270503>

66. Тюрю Ю.І. Аналіз філософсько-правових підходів до визначення поняття «штучний інтелект». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2022. № 56. С. 54 – 58. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc56/12.pdf>

67. Удовика Л.Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір: монографія. Х.: Право, 2011. 552 с.

68. Філософія права: Комплексні навчально-методичні матеріали / уклад. Н. І. Гончарова. Одеса: ОДУВС, 2018. 152 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f398e240-2f2e-4c30-bdc3-72962ceb26db/content>

69. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2009. 208 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/FilosofUchebn2009.pdf

70. Філософські проблеми права і влади в суспільстві, що трансформується. URL: <https://studfile.net/preview/7327620/page:27/>

71. Фуллер Л. Мораль права. К.: Сфера, 1999. 232 с.

72. Харт Х.Л.А. Концепція права. Київ: Сфера, 1998. 236 с.

73. Ципеліус Р. Філософія права; пер. з нім. Є.М. Причепій [та ін.]; ред. пер. Є.М. Причепій. К., 2000. 300 с.

74. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Філософія права в процесі реформування правової системи України: теорія і практика. *Часопис Київського університету права*. 2020. №3. С. 35 – 40. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/398/379/>

75. Ярунів М.М. Аксіологічно-нормативна парадигма свободи волі. *Дис. канд. юр. н. 12.00.12 – філософія права. Галузь знань «081» Право*. Львів, 2018. 191 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/463/1/%D0%AF%D1%80%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%20dus.pdf>

76. Dworkin R. Law's Empire. Fontana, London, 1986. 484 p. URL: <https://www.filosoficas.unam.mx/~cruzparc/empire.pdf>

77. The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law / Edited by Jules L. Coleman, Kenneth Einar Himma, and Scott J. Shapiro. New York, 2002. 737 p.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення:

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Мережеві сервіси Google.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word.
2. Microsoft Excel.
3. Microsoft Power Point.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу:

1. Філософія права: Завдання для аудиторного тестування для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» / В.А. Орел. URL: <http://10.0.0.176/>

2. Філософія права: Дистанційний курс з дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» / В.А. Орел. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2702>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google: Пошукова системи Інтернет. URL: <https://www.google.com.ua>

Електронні ресурси з філософії права

1. Програмний продукт «Мультимедійний посібник «Філософія права» / М.В. Костицький, В.М. Кравець, О.В. Павлишин та ін., К.: НАВС, 2013, 2013. Свідоцтво № 48094 (зареєстр. 28.02.2013) URL: https://arm.nai.au.kiev.ua/books/mnp_fil_prava/index.htm 20 12.

2. Програмний продукт «Мультимедійний підручник «Філософія права» / М.В. Костицький, В.М. Кравець, О.В. Павлишин, Ю.С. Симон та ін., К.: НАВС, 2014. Свідоцтво № 53374 (зареєстр. 29.01.2014); URL: https://arm.nai.au.kiev.ua/books/fil_prava_pidr/index.htm

3. Програмний продукт «Мультимедійний навчальний посібник «Філософія» / М.В. Костицький, В.М. Кравець, О.В. Павлишин, Ю.С. Симон та ін.), К.: НАВС, 2017. Свідоцтво № 72043 (за реєстр. 18.05.2017); URL: <https://arm.nai.au.kiev.ua/books/filosofia-30012017/index.html>

4. Дистанційний курс з навчальної дисципліни «Філософія» / В.М. Кравець, О.В. Павлишин, Ю.С. Симон та ін. К.: НАВС, 2020.

Свідоцтво № 100890 від 24.11.2020 р. URL:
<http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/1824715>

5. Електронні презентації з навчальної дисципліни «Філософія» / В.М. Кравець, О.В. Павлишин, Ю.С. Симон та ін. К.: НАВС, 2020. Свідоцтво № 100891 від 24.11.2020 р. URL:
<http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18246>

6. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ, «Укр. енцикл.», 1998. URL:
<http://leksika.com.ua/lega>

7. Britannica. Philosophy of law. URL:
<https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-law/additional-info#More-Articles>